

Sp.

202. Tillaga til þingsályktunar

[164. mál]

um ívilnanir til loðnusjómanna.

Flm.: Ágúst Einarsson, Karl Steinar Guðnason.

Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta fara fram könnun á því, hvernig megi m. a. með skattaívilnunum jafna það tekjutap sem loðnusjómenn verða að þola við ákvörðun um hina miklu skerðingu loðnuafla.

Greinargerð.

Loðnuveiðar hafa verið stundaðar af íslenskum skipum um áraraðir. Aflinn fór ört vaxandi fyrstu árin og loðnuafurðir hafa ætíð skipað stóran sess í gjaldeyrisöflun þjóðarinnar.

Loðnuveiðarnar gerðu kleift að nýta hinn mikla síldveiðiflota Íslendinga, eftir að síldin hvarf. Jafnframt var nokkrum hinna eldri síðutogara breytt í loðnuskip. Loðnan veitti einnig hinum gömlu síldarverksmiðjum okkar veruleg og vaxandi verkefni. Af þessu má vera ljóst að loðnuveiðar Íslendinga voru stundaðar og að loðnan var unnin á þjóðhagslega mjög hagkvæman hátt.

Til þessara veiða hafa ávallt valist úrvalssjómenn sem höfðu vaxandi tekjur af þessum veiðum. Margt — og flest rangt — hefur verið ritað og sagt um tekjur loðnusjómanna. Vissulega hafa þær um árabíl verið dágóðar, en þess er hollt að minnast, að loðnuveiðar eru erfið sjómennska og tekjur mjög óreglulegar.

Það var ekkert sem benti til þess fyrir nokkrum árum, að slíkur afturkiptur kæmi í loðnuveiðarnar eins og nú er staðreynd. Það er ekki langt síðan fiskifræðingar okkar töldu að veiða mætti næstum ótakmarkað magn af loðnu og veiðigeta Íslendinga væri ekkert áhyggjuefni.

Orðum fiskifræðinga var trúað, enda er oft auðveldara að trúá góðum fréttum en slæmum.

Loðnusjómenn, útvegsmenn og eigendur fiskimjölsverksmiðja gerðu sínar áætlanir í samræmi við það, að loðnuveiðar mundu halda áfram að aukast, eins og fiskifræðingar og stjórnvöld lögðu til.

Viða blasa við sorglegar afleiðingar af þessum viðbrigðum í loðnuveiðum. Flotinn er þegar orðinn of stór, og til að mynda sú skynsamlega ákvörðun Slippstöðvarinnar á Akureyri fyrir nokkrum árum að smíða loðnuveiðiskip „á lager“ reynist nú, þegar skipið er fullbúið, hafa verið hin ómurlegasta fjárfesting, bæði fyrir Slippstöðina og þjóðarbúið í heild.

Sömuleiðis má benda á fiskimjölsverksmiðjurnar, sem á undanförnum árum hafa fjárfest miklar fjárhæðir til afkastaaukningar og til tæknilegra endurbóta. Nú standa margar verksmiðjur, sem illa liggja við miðunum, aðgerðalausar mikinn hluta ársins.

Að lokum er nefndur sá þáttur, sem er grundvöllur þessarar þingsályktunartillögu, en það eru hin miklu áhrif sem skerðing loðnuveiða hefur á kjör sjómanna.

Ljóst er að loðnusjómenn höfðu sem aðrir í þessari atvinnugrein reiknað með vaxandi tekjum næstu árin og gert áætlanir í sínu einkalífi byggðar á hækkandi launum.

Neðangreind tafla sýnir magn af loðnu, sem Íslendingar hafa veitt á undanförunum árum.

						Veitt magn í tonnum
Frá miðju ári 1972 til miðs árs 1973					440 925
— — — 1973 — — — 1974					461 862
— — — 1974 — — — 1975					457 655
— — — 1975 — — — 1976					342 503
— — — 1976 — — — 1977					661 031
— — — 1977 — — — 1978					732 466
— — — 1978 — — — 1979					1 018 568
— — — 1979 — — — 1980					834 028
— — — 1980 — — — 1981					461 125

Ljóst er af ofangreindri töflu, að heildarmagnið, sem áætlað er að veiða nú á yfirstandandi vertíð, er svo miklu minna en á undanförunum árum að slík kjaraskerðing er mál þjóðarinnar allrar.

Sjómenn vita vel á hverju lífskjör þeirra byggjast, en það er, að fiskurinn í sjónum sé verndaður og fái að vaxa. Þess vegna taka sjómenn, eins og aðrir í sjávarútvegi, slíkum skerðingum með stillingu og eru reyndar í flestum tilvikum frumkvöðlar að fiskverndun. Það eru þó þeir aðilar, sem fiskverndun kemur harðast niður á í fyrstu.

Aðilar í sjávarútvegi hafa oftsinnis haft vit fyrir þjóðinni allri og verið ótrauðir að leggja inn á bankabók til hagsbóta öðrum landsmönnum og komandi kynslóðum.

Sú kjaraskerðing, sem verður frá sumar- og vetrarvertíð 1978 og 1979 til samsvarandi vertíðar 1979 og 1980, nemur um 18%. Skerðingin frá vertíðinni 1979 og 1980 til núverandi sumar- og væntanlegrar vetrarvertíðar 1981 nemur um 45%.

Margir bátar munu fylla loðnukvóta sína innan skamms og nokkrir hafa þegar lokið veiðum, en velflestir munu ljúka veiðum fyrir áramót. Þá bíða þessara báta engin verkefni, þar til loðnuveiðar hefjast aftur í september 1981, nema ef vera skyldu hefðbundnar netaveiðar fyrir hluta af þessum flota, en slíkar veiðar hafa þó ekki enn þá verið leyfðar.

Mörg loðnuskip geta ekki stundað aðrar veiðar en loðnuveiðar. Alger vandræði eru fram undan bæði hjá sjómönnum og útgerðarmönnum þessara skipa.

Mikilsvert atriði við tekjuskerðingu loðnusjómanna er að við búum ekki við staðgreiðslu skatta, þannig að loðnusjómenn eru að greiða skatta af háum tekjum frá fyrra ári um leið og tekjur þeirra minnka mjög verulega. Slík sveifla niður á við í tekjum raskar öllum fjármálum einstaklinga.

Í þessari þingsályktunartillögu er gert ráð fyrir könnun á því, hvernig þetta tekjutap loðnusjómanna verði jafnað. Ljóst ætti að vera með hliðsjón af aflaskerðingunni, eins og fram kemur í framangreindri töflu, að slíka kjaraskerðingu verður

að milda með aðgerðum ríkisvaldsins. Ákvörðunin um skerðingu loðnaflans er tekin af hálfu ríkisvaldsins og studd veigamiklum þjóðhagslegum rökum.

Beinast liggur við að beita að einhverju leyti skattaivilnun og er bent á það í tillögunni. Aðrar leiðir eru til, eins og að tryggja með aðstoð Aflatryggingasjóðs og þá með fjárframlagi frá ríkisvaldinu að tekjur loðnusjómanna skerðist ekki eins og allt bendir til.

Það er ekki einkamál loðnusjómanna að þola svona stórfellt tekjutap vegna friðunar. Þetta er mál allra landsmanna, enda munu hin góðu lífskjör undanfarinna ára ekki síst grundvallast á störfum þessara manna. Loðnusjómenn eiga skilið vegna vinnu sinnar undanfarin ár að þeim verði liðsinnt þegar brýna nauðsyn ber til.